

WYDZIAŁ I

Krajowy

Tadeusz Witczak 19 XII 1927–29 III 2018

W dniu 29 marca 2018 r. zmarł prof. dr hab. Tadeusz Witczak, członek Polskiej Akademii Umiejętności (od 2011), profesor emerytowany Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, wybitny filolog i historyk literatury staropolskiej, edytor, bibliograf, nieprzeciętny badacz o niezwykle indywidualnym i oryginalnym dorobku, człowiek wielkiej wiedzy, kultury i wielkiego serca, Mistrz.

Prof. Tadeusz Witczak urodził się 19 grudnia 1927 r. w Zegrzu Północnym, gdzie jego ojciec Roch odbywał służbę jako zawodowy podoficer w Centrum Wyszkolenia Łączności. Do czasów wojny ukończył 5 klas szkoły powszechnej, potem uczęszczał do różnych szkół, m.in. brał udział w tajnych kompletach gimnazjalnych w Warszawie. Od jesieni 1941 r. uczestniczył w ruchu konspiracyjnym jako członek Polskiego Związku Powstańczego, a od 1943 r. jako żołnierz Armii Krajowej. Po ukończeniu Kursu Partyzanta AK w sierpniu 1944 r. walczył pod Warszawą w oddziale „Koraba” (pseudonim porucznika Konstantego Mikołaja Radziwiłła). Po rozbitciu tego oddziału od września 1944 r. do kwietnia 1945 r. przebywał w różnych obozach niemieckich, a potem służył w szeregach 2. Korpusu Wojska Polskiego we Włoszech i w Wielkiej Brytanii, gdzie wiosną 1947 r. ukończył gimnazjum. W lipcu tego roku powrócił do Polski. W 1948 r. w Kościerzynie uzyskał świadectwo dojrzałości w Liceum Ogólnokształcącym Związku Uczestników Walki Zbrojnej o Niepodległość i Demokrację. W latach 1948–1952 studiował filologię polską na Uniwersytecie Poznańskim. Jeszcze jako student podjął pracę w Instytucie Badań Literackich, a wiosną 1954 r. został pracownikiem etatowym tegoż Instytutu, w którym kierował działem staropolskim *Bibliografii literatury polskiej „Nowy Korbut”* i współredagował hasła. We

wrzeźniu 1958 r. został zatrudniony na polonistycy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, gdzie w maju 1960 r. uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych za książkę *Teatr i dramat staropolski w Gdańsku* (Gdańsk 1959). Jego mistrzem i mentorem był prof. Roman Pollak. W 1974 r. otrzymał stopień naukowy doktora habilitowanego za rozprawę *Studia nad twórczością Mikołaja Reja*, a w 1989 r. uzyskał tytuł naukowy profesora. Pełnił funkcję dyrektora Instytutu Filologii Polskiej UAM (1990–1993) oraz kierownika Zakładu Literatury i Kultury Staropolskiej na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej UAM (1991–1999). Stworzył i redagował przez 20 lat pierwsze czasopismo naukowe polonistyki poznańskiej „Studia Polonistyczne” (od 1973). Wykształcił prawie dwustu magistrów i wielu doktorów. Odznaczony został m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej i Medalem „Palmae Universitatis Studiorum Posnaniensis” (2008). Od 1953 r. był żonaty z Krystyną z domu Ambroży (magister ekonomii), zmarłą w 1986 r.; syn Włodzimierz jest lekarzem.

Prof. Tadeusz Witczak opublikował ponad 120 prac, książek i artykułów. Zajmował się nie tylko literaturą staropolską, bo w jego dorobku znajdziemy też artykuły poświęcone pisarzom oświecenia, a nawet takim autorom, jak Aleksander Fredro, Cyprian Kamil Norwid czy Henryk Sienkiewicz. Sporządził nadto wiele biogramów dla *Polskiego słownika biograficznego*. Interesował się wielce teatrem staropolskim. Swoje artykuły publikował m.in. w „Pamiętniku Literackim”, „Pamiętniku Teatralnym”, „Ruchu Literackim”, „Poznańskich Studiach Polonistycznych”. Trudno tu w skrócie omówić jego wieloletnią naukową twórczość. Wymieńmy więc tylko jego najważniejsze, książkowe, dzieła. Na ich początku znajduje się *Bibliografia literatury polskiej „Nowy Korbuz”* pod redakcją Romana Pollaka, której pierwsze trzy tomy: *Piśmiennictwo staropolskie* (Warszawa 1963–1965) są przede wszystkim jego zasługą. To fundamentalne dla badań nad dawną literaturą polską kompendium już chyba na zawsze pozostanie w księgozbiórce podręcznym każdego filologa polskiego. Do niego nawiązuje wydawane w latach 2000–2004 pod patronatem IBL PAN pięciotomowe dzieło *Dawni pisarze polscy od początków piśmiennictwa do Młodej Polski. Przewodnik biograficzny i bibliograficzny*, w którym Profesor zredagował dział poświęcony piśmiennictwu staropolskiemu. Niezwykłą akrybią wyróżniają się jego *Studia nad twórczością Mikołaja Reja* (Poznań 1975). To wybitne dzieło naukowe zdumiewa oryginalnością ujęcia, skrupulatnym zebraniem materiałów, precyzją wykładu i olbrzymim nasyceniem faktografią. Rejem Profesor zajmował się zresztą z pasją całe prawie życie i jeszcze później poświęcił jego utworom kilka studiów. Swego rodzaju jakby dziełem jego życia jest znakomicie skomponowany i napisany niezwykle, lekko archaizującym językiem podręcznik

akademicki *Literatura średniowiecza*, który doczekał się już pięciu wydań (pierwsze wydanie 1990 r.). Rzadko dziś spotyka się prace naukowe, które łączyłyby w tak harmonijny sposób faktografię i poszanowanie wobec obowiązujących rygorów metodologicznych z ujmującą formą. Tymi cechami wyróżniała się już jego pierwsza drukowana książka *Teatr i dramaty staropolski w Gdańsku* (Gdańsk 1959). Szczęśliwie, przed śmiercią Profesor zdążył przygotować krytyczną edycję *Odprawy posłów greckich* do sejmowego wydania *Dzieł wszystkich Jana Kochanowskiego*.

Prof. Tadeusz Witczak był wielkim humanistą, zdumiewającym erudytą, autorytetem, tytanem pracy, wzorem obowiązkowości, człowiekiem prawym, bezkompromisowym, o wielkiej charyzmie, silnym charakterze i stabilnym świecie wartości, człowiekiem umiaru, honoru i godności. Był świetnym mówcą, mistrzem i strażnikiem piękna języka polskiego, niezwykłym nauczycielem akademickim, stawiającym swoim wychowankom poprzeczkę podług własnej miary, a więc bardzo wysoko, wymagając samodzielności, rozważnego dystansu, uczciwości, solidności i dyscypliny. Wiele wymagał od siebie. Jego staranna polszczyzna, trochę staroświecka, dobitny głos, jasny, logiczny wykład budziły niezwykły szacunek, przyciągając rzesze słuchaczy.

Pogrzeb Profesora odbył się 6 kwietnia 2018 r. Pochowany został na cmentarzu Junikowo w Poznaniu. Nauka polska straciła wielkiego uczonego.

Wiesław Wydra